

Position Paper van provincie Noord-Brabant ten behoeve van het rondetafelgesprek NPLG in de Tweede Kamer, woensdag 14 december 2022

Aanleiding

In dit position paper gaan we wij kort in op de stand van zaken in de provincie Noord-Brabant en geven we aan wat voor ons belangrijke punten zijn in het proces dat moet leiden tot een provinciaal gebiedsprogramma.

De Brabantse aanpak

In provincie Noord-Brabant werken we op basis van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) aan het sterker maken van de natuur, het verminderen van stikstofuitstoot in alle sectoren en het helpen mogelijk maken van economische en maatschappelijke ontwikkelingen binnen de daarvoor geldende kaders.

Met onze groenblauwe gebiedsgerichte aanpak (GGA) hebben we een gecoördineerde aanpak ontwikkeld voor het beter en sneller (integraal) uitvoeren van maatregelen op het gebied van natuur, stikstof, water en landbouw. Het accent van de GGA ligt op 17 gebieden waar het gebiedsproces in de afgelopen jaren al volop gaande is.

Onze kijk op het NPLG

We geloven in de doelen, de integraliteit en het nut van het NPLG. We richten ons daarbij graag op de gedragen uitvoerbaarheid en doelrealisatie. Dat zijn thema's die baat hebben bij een goede aansturing, gebaseerd op realiteitszin én zo min mogelijk bestuurlijke drukte vanaf het moment dat de doelen en kaders helder zijn en de plannen gereed zijn. Alle suggesties die in dit position paper zijn hierop gericht.

De doelen van het NPLG betreffen een duidelijke uitbreiding van het takenpakket van provincie Noord-Brabant. Een provincie die al voortvarend zelf beleid ontwikkeld heeft én in uitvoering heeft over zowel natuur en natuurkwaliteit als stikstof en landbouw. Een provincie die, in zekere mate, zich al gepositioneerd en voorbereid heeft op grote delen van deze opgave. En toch blijkt deze uitbreiding van doelen, alsmede de integratieslag van de doelen én het tijdsframe een inhoudelijke en organisatorische uitdaging. Een uitdaging die ook komt met onzekerheden bijvoorbeeld in uitwerking en doorvertaling van doelen, rol en positie van wettelijke kaders (planprocedures en planning Omgevingswet) alsook de manieren van financieren en financiële sturing op de taakopgave.

Dat zijn niet alleen uitdagingen voor het provinciale bestuur, maar ook voor de provinciale organisatie en de partners waar we in Brabant mee samenwerken.

De provincie Noord-Brabant onderschrijft de bevindingen van de 'Rapporten Remkes' en werkt actief mee aan de gezamenlijke inzet van provincies voor een:

- Vitale, robuuste natuur die tegen een stootje kan.
- Voldoende ontwikkelingsruimte voor wonen, werken en bereikbaarheid.
- Een economisch en sociaal vitaal platteland, met perspectief voor de landbouw, en waar het prettig is om te wonen, te werken en te recreëren.

Dat betekent dat er eerst (fors) geïnvesteerd moet worden in de kwaliteit van de natuur, voordat er weer echte ruimte komt om ontwikkelingen mogelijk te maken. Een harde boodschap, die (gelukkig) perspectief krijgt middels de gebiedsprogramma's. Die tonen immers niet alleen wat niet meer kan, maar vooral ook 'wat wel kan'. En daarvoor is flink wat werk aan de winkel. Voor ons als overheden en uiteindelijk ook voor diegenen die leven en werken in het mooie Brabantse land.

Stand van zaken

We zijn voortvarend bezig met het provinciaal gebiedsprogramma: het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). We hebben hiervoor een aanpak ontwikkeld die moet leiden tot een toetsbare versie van het BPLG op 1 juli 2023. Samen met mede-overheden en maatschappelijke organisaties geven we op provinciale en regionale schaal invulling aan het BPLG.

In onze aanpak staan 6 kernboodschappen centraal:

- Als provincie Noord-Brabant willen we de Brabantse opgaven én landelijke doelen van het NPLG op het gebied van natuur, water en klimaat realiseren; dit vraagt om extra inzet (sneller, met meer maatregelen, in meer gebieden) van provincie én partners.
- In de Brabantse aanpak nemen we een duurzaam en levensvatbaar perspectief voor agrarische sector volwaardig mee in onze ambitie en doelen van het BPLG.
- Snelle reductie van stikstofemissies (in alle sectoren) én intensivering van natuurherstel/ natuurontwikkeling zijn de eerste stappen om snel resultaten te halen voor de instandhoudingsdoelen.
- We ontwikkelen een mix van generieke maatregelen (snel en Brabantbreed ingevoerd onder sterke regie) én gebiedsgerichte maatregelen (met meer ruimte voor gebiedsgerichte invulling) om tijdig de doelen te kunnen halen. We werken stap voor stap aan een eerste versie van het BPLG (2023) en daarna aan volgende versies waarbij de verhouding tussen beide soorten maatregelen kan verschuiven.
- Een door het rijk getoetst en aanvaard BPLG (vanaf juli 2023) is noodzakelijk om tijdig (eind 2023) rijksmiddelen voor uitvoering van de Brabantse ambitie en doelen beschikbaar te krijgen.
- We blijven alle bestaande bestuurlijke overlegtafels benutten voor dialoog met onze Brabantse partners, met op korte termijn extra aandacht voor afstemming met onze vier regio's én voortzetting van onze aanpak en gesprekken in de zeventien GGA-gebieden.

Wat zijn de knelpunten voor de provincie Noord-Brabant?

Het komen tot een toetsbare versie van het BPLG op 1 juli 2023 is een enorme opgave. Het vraagt zowel van ons als provincie als van onze partners een grote inzet. Het is van belang dat er snel en gestructureerd en voorspelbaar (proces)middelen beschikbaar worden gesteld aan de provincies om zodoende geen tijd te verliezen.

Provincie Noord-Brabant vraagt van het Kabinet en Tweede Kamer snel duidelijkheid over de doelen en de (financiële en juridische) kaders. Bij een majeure opdracht als deze is het van belang dat gedurende de rit de kaders helder en stabiel zijn. Het BPLG zien we als een traject waarin doelrealisatie en daarmee de uitvoerbaarheid centraal staat. Hoe verleidelijk ook om tussentijds doelen of andere kaders aan te passen, op een gegeven moment brengt dat de realiseerbaarheid van doelen in gevaar.

Bij eerste doorrekening van de Brabantse opgaven en doelen die het Rijk stelt, zien we nog een forse spanning tussen de doelen en maatregelen en de financiële dekking van de beschreven doelen voor het NPLG. De komende maanden zullen ofwel de financiële kaders, ofwel de maatregelen, ofwel de afbakening van hetgeen noodzakelijk middels de dekking van het Transitiefonds gerealiseerd moet worden met elkaar in balans gebracht moeten worden. Dit geldt bijvoorbeeld in het geval van ambities van de bossenstrategie en groenblauwe dooradering, maar net zo goed de kosten voor afwaardering van landbouwgrond.

Wenselijk is dat ook provincies de mogelijkheid krijgen om desgewenst snel kennis te mobiliseren, bijvoorbeeld via Rijksmogelijkheden bij kennisinstututen. Zo zijn er bv. voor het gebiedsprogramma 1.0 verschillende kennisintensieve analyses benodigd, waaronder bijvoorbeeld een volledige analyse van het bodem- en watersysteem. Het Rijk kan helpen faciliteren om provinciale kennisvragen te (laten) beantwoorden.

De verbreding van 'stikstofdoelen' naar een integrale opgave in het landelijk gebied zorgt voor een inhoudelijke puzzel op maatregelniveau. Te verwachten is dat, bij uitwerking van de NPLG-doelen per provincie, het tijd gaat kosten om de doelen op provinciaal en gebiedsniveau te laten landen. Brabantse burgers en bedrijven zullen hiervoor tijd nodig hebben, waarna er mentaal ruimte komt voor het vinden van innovatieve en praktische oplossingen. Voorwaardelijk is dat de opgave(n) voor provincie Noord-Brabant op wetenschappelijke wijze, (juridisch) hard en ondubbelzinnig door het Rijk aangereikt worden. We zien lacunes die bij uitwerking tot maatschappelijke bottlenecks kunnen uitgroeien. Een voorbeeld hiervan is dat er meer grasland nodig is voor doelbereik en de beoogde bufferzones rond beken en overgangsgebieden rond

Natura2000-gebieden. Dit is de perfecte plek voor extensieve melkveebedrijven. Er zijn echter nog onvoldoende handvatten voor succesvolle verdienmodellen op bedrijfsniveau voor dit soort extensieve melkveehouderij. In dit voorbeeld komen meerdere lacunes bij elkaar. Niet alleen die omtrent het ontbrekende verdienmodel voor deze gewenste ontwikkeling, maar ook bijvoorbeeld de nadere uitwerking van het in het Coalitieakkoord geïntroduceerde begrip 'landschapsgrond'. Om dergelijke integrale oplossingen maatschappelijk te laten landen, is het meer dan wenselijk om tijdig dit soort lacunes op te vullen.

De financiële mogelijkheden voor provincies binnen het NPLG dossier zijn beperkt wanneer er gesproken gaat worden over cofinanciering, dan zal dit vertragend werken.

Ten slotte

We zien vanuit Brabant met vertrouwen de aangekondigde beleidsvoornemens geconcretiseerd en uitgewerkt worden in de door ons bepleite juridische, financiële instrumentarium en geformaliseerde samenwerkingsafspraken.

Daarmee kan er een goede basis gelegd worden onder een vruchtbare samenwerking om het landelijk gebied weer goed en toekomstbestendig op de kaart te zetten. Wij werken immers graag samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties aan een Brabant waar het voor alle Brabanders en bezoekers met trots goed wonen, werken en recreëren is.